

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. De interpretatione rescripti gratiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

jus decimarum, aut *aliud spirituale*, nisi accessorie transeat cum temporali, ut jus Patronatus. Ratio est ex dictis; quia clausula generalis, ut indefinita, subsequens, ordinarie restringitur ad similia.

1479. Sequitur. 5. si mercator acceptis à nummulario rationibus dati, & accepti, cum ipso convenit, ut, si præterea aliquod instrumentum debiti reperitur, pro casto, & unitili haberetur, ejusmodi clausulam intelligi solum de debitis *in linea cambij*, de quo mentio præcesserat, L. *emptor*, 48. §. *Lucius*, ff. de pactis. Sequitur. 6. si Titius dicat: *lego tibi vinum Græcum, & omnia alia dulcia ly, omnia alia dulcia sumi restrictè solum ad vinum*, non alia, quæ non sunt potationis, aut potabilia, L. *fin.* §. *cui dubia*, ff. de tritico, vino, & oleo legato.

1480. Not. tamen, quod *signum universale*, adjectum termino *aliis*, ampliet dispositionem, & comprehendi faciat etiam *diversa, seu majora expressis*. Sic privilegium absolvendi certos casus cum clausula, & *alios qualitercung, enormes*, comprehendit etiam casus majores expressis, juxta Emmanuel, Rodriguez tom. 1. qq. regular. q. 20. nu. 4. at hoc non fit ex sola adjectione *termini generalis, qualitercung*, sed prout conjuncto verbo, *enormes*.

1481. Not. 2. per rescriptum justitiæ concessum contra homines *existentes in diocesi*, non posse conveniri homines *existentes in civitate Episcopi*, quæ est caput diocesis, c. *Rodolphus*, 35. de rescriptis; Pirhing cit. n. 22. Nam rescripta justitiæ sunt strictæ interpretationis; & *diocesis* in materia odiosa strictè supponit *pro territorio extra civitatem Episcopalem*; Felinus in c. *Rodolphus*, n. 18.

1482. Sed quid si homo existens *in civitate Episcopali* conventus à Judice delegato per rescriptum contra *existentes in diocesi*, non excipiat? R. processum fore nullum; quia jurisdictio delegati per defectum exceptionis in hoc casu non prorogatur, utpote non fundata *contra personam existentem in civitate Episcopali*. Secus est, si delegatus haberet jurisditionem fundatam contra personam in re certa: & *alij quibusdam*, & procederet in causa majori, Reo non excipiente; Pirhing cit. n. 24.

1483. Not. 3. rescriptum justitiæ contra Ti-

rium, non extendi ad *ejus heredem*, si-
ve ipse Titius decedat re integrâ, seu moriatur ante litis contestationem, c. *Significavit*, 36. de rescriptis; intellige, si non sit conventus ratione obligationis realis.
2. si Titius non fuit specificè expressus in rescripto, sed tantum generaliter: & *quosdam alios*; nisi res non sit integra, lite scilicet jam cœpta per citationem testatoris ante mortem, vel ut notat Layman ibid. n. 1. ante litem contestatam. Aliud est, si rescriptum impetratum sit contra Prælatum; nam Prælatus non convenitur per se; sed ratione Ecclesiæ, vel dignitatis, quæ non extinguitur; sic Joan. Andr. hic n. 12.

Not. 4. rescriptum justitiæ simpliciter impetratum ad lites, vel etiam adjectâ clausulâ & *quibusdam alijs causis*, non debere extendi ad causas *exortas post impetrationem rescripti*, c. *fin. h. t.* hinc servari debet *tempus datae*. Ratio est, quia rescripta justitiæ sunt jura personalia, id est, eis tantum personis utilia, quibus concessa sunt; & ideo non possunt alteri cedi, nec transeunt ad successorem, aut heredem; nisi fuerint impetrata nomine dignitatis, aut beneficij, prout dicitur in c. *Significavit*, 36. h. t. & ita notavit hic Joau. Andreas n. 9. Abbas, not. 2. & n. 9. ubi bene admonet, irritum esse rescriptum, si tempore *datae* mortua sit persona, cui impetratum (idem est in privilegio, L. *Neratus*, 152. ff. de regulis juris) vel contra quam impetratum, L. 2. ff. de *sententiis, qua sine appel. rescinduntur*.

§. II.

De interpretatione rescripti gratiæ.

1484. **Q**UAMVIS aliàs in beneficijs Principum, quæ nemini præjudicant, plenissima, seu amplissima interpretatio contra concedentem facienda sit; rescriptum tamen ad conferendum beneficium, strictè interpretandum esse communiter volunt ex c. *quavis, de præbend.* in 6. & c. *Cum dilecti, de donationibus*; rationem dant; quia fines mandati sunt diligenter custodiendi, L. *diligenter*, 5. ff. *mandati*. Neque per epichiam, seu benignam interpretationem extendi possunt, c. *Superlitteris*, 20. h. t. Innocentius in idem,

Sf

num. 3.

n. 3. rescriptum autem ad beneficium conferendum, continet mandatum de provisione facienda; ergo. Et procedit etiam in alijs rescriptis gratiæ, ceteroquin habentibus amplam interpretationem; Pirhing *de rescriptis* n. 29. & etiam in rescriptis aliorum Papæ inferiorum; Layman *c. susceptum, cit. n. 2.*

1486. Nihilominus limitari debet ea regula generalis. 1. nisi rescriptum simpliciter favorem contineat, puta, si datum sit *motu proprio*; vel Episcopo detur facultas conferendi beneficium *sua diocesis*, ante reservatum; Felinus *c. causam, 18. h. t.* Nam *motus proprius* non minorem favorem, & latitudinem habet in interpretando, quam ultima voluntas; Tuschus *V. Rescriptum, conclus. 212. n. 16.* Limitari debet 2. nisi rescriptum beneficiale alicui concessum sit in compensationem damni, quod quid passus est occasione Ecclesiæ, cui pro ipso scribitur; Felinus *loc. cit.*

1487. Ex dictis inferes, rescriptum beneficiale, concessum à Papa, ut alicui conferatur beneficium vacans, vel vacaturum *cessione*, vel *renuntiatione*, non extendi ad vacans, vel vacaturum *per mortem*, *c. susceptum, h. t. in 6. junct. gloss. V. suspectum.* Nam istæ vacationes sunt diversi modi vacandi; à diversis autem non fit illatio, *L. sed si ante, ff. de except. l. si maritus, 10. C. de donat. inter Vir. & Uxor.* ratio sumitur ex *dictis.*

1488. Limitari debet. 3. nisi aliud constet de mente rescribentis, *c. susceptum, junct. Gloss. V. Expressè,* & ratio sumitur ex *dict. n. 939.* & quamvis mors civilis, aut renuntiatio beneficii in jure equiparentur morti naturali, intelligitur tamen solum pro casibus in jure expressis, non alijs. Nam si de mente scribentis constat, non est habenda ratio verborum, *L. non aliter, 69. ff. de legat. 3. Francus, c. susceptum, de rescriptis n. 4.* Limitari debet 4. nisi addatur clausula: *vacaturum renuntiatione, vel alio quovis modo*; Francus *cit. n. 9.* tum enim dicta *num. 1485.* non habent locum. Ceterum rescriptum de conferendo alicui beneficio vacaturo, non posse extendi ad beneficium primò creatum, seu erectum, post datam rescripti, dicitur *Clement. ult. de rescript.*

1488. Quoniam verò rescriptorum interpretatio maximè pendet à clausulis rescripto interpositis, ex harum recto usu, & sensu legitimo, rescripti expositio capienda est: Advertendum autem, quasdam esse clausulas rescriptorum, quæ licet non exprimentur, juris tamen dispositione semper insunt, & subintelliguntur, ut notavimus *lib. 4. tit. 5. de condition. appof.* Quare not. 1. clausulam ad determinationem actus in principio positam, porrigi etiam ad actus sequentes, *L. si mihi, & tibi, §. fin. & l. talis scriptura, §. fin. cum lege seq. ff. de legat. 1.* Secundò, quamlibet clausulam secundum naturam, & mentem actus principalis intelligi, & restringi debere, *c. Accessorium, de reg. jur. in 6. l. si stipulatus sis, ff. de usuris. l. fin. ff. de constit. pecun.* Tertio clausulam generalem in una, eademque dispositione additam, non referri ad specificata, & provisã in eadem dispositione, *L. sanctio, ff. de pen. nec comprehendere majora non expressis.* Quarto clausulam universalem, tantum operari quoad omnia, quantum particularis quoad singula, *l. si duo plures, ff. de admin. Tut. l. actione, & renuntiare, ff. pro socio.* Quod tamen limita, ut renuntiatio universalis, & generalis non valeat tanquam specialis, nisi præcesserint quadam renuntiationes speciales, *l. 4. §. 4. si quis caut. Judic. sistat.*

1490. Not. 5. clausulam in fine positam referri ad omnia præcedentia, *l. 1. C. de liber. præter. l. 3. & Filius, ff. de liber. & posthum.* Sed posita in medio, ad præcedentia, non ad sequentia refertur, *c. Inquisitionis, de accusat.* Quod tamen sic accipe, ut non procedat, si præcedat clausula habens propriam, & specialem determinationem. Tunc enim clausula ultimò posita non refertur ad illa, quæ præcedens afficit; *l. stipulationes commo-dissimum, l. doli clausula, de Verb. oblig.* Secundò si præcedentia essent contraria finali clausulæ. Non enim refertur ad sibi contrarium, *l. si idem cum eod. ff. de Jurisdic. l. quovis, C. famil. Heriscund.* Tertio, si ex relatione ad omnia præcedentia laderetur intentio partium; Barbosa *l. 3. Jurisprud. brocard. c. 33. V. clausula. axiom. 5.* Quarto si per relationem generalis clausulæ præcedens

dens dispositio redderetur inutilis, l. cum vulgari, 4. ff. de dot. preleg. Quinto, si per talem relationem sequeretur absurdum; Abbas in c. Ecclesia nostra, de elect. Sexto: quando potest diversa ratio assignari, ob quam non debeat fieri relatio ad omnia precedentia; Bartolus in l. 1. C. de liber. Nam novum non est, quod clausula, ultimo loco posita, non respiciat, quæ proximiori Sede constituta sunt, sed anteriora; Gibalinus de sacra Jurisdictione, disquisit. 2. d. 2. nu. 17. §. quod etiam, sic fit, cum in Tridentino Sess. 22. fit potestas Episcopis, subditos cogendi preceptis, ut adeant Parochiam ad audiendum verbum DEI. Post quod subditur: ut moneant etiam eos, ut eandem accedant saltem diebus Dominicis: & tunc subjungitur clausula dans prædictam potestatem Episcopis; & tamen hæc non afficit immediate prius dicta, de audienda Missa in Parochia, cum toto orbe fiat oppositum, his præmissis ex communi D. D. doctrina.

§. III.

De clausula: si preces veritate nitantur.

1491. DE hac clausula tracto l. 4. Decret. à n. 2258. ubi ago de rescriptis dispensationum matrimonialium. Pro ejus intelligentiâ not. 1. condiciones, & clausulas, quæ dispositioni vel naturâ, vel jure insunt, licet non exprimentur, non esse suspensivas; sed si veræ sunt, dispositionem statim valere; si falsæ, vitiari, nisi aliter exprimentur, quàm insunt. Hinc in rescripto, ubi ponitur clausula (si preces veritate nisi compereris) clausula suspensiva est; nec isti æquivalent: si preces veritate nitantur, ut pluribus constat ex lib. 4. à n. 2258. & seqq. hinc ad verificandam eam clausulam non sufficit, quod per informationem desuper capiendam, delegato constet, preces veritate nisi. Nam si à parte rei non est ita, rescriptum est subreptitium; Ledesma in summa, de matr. c. 17.

1492. Not. 2. quando Pyrrius Corradus in Praxi dispens. Apostol. l. 7. c. 6. n. 28. dicit: per clausulam (si preces veritate nitantur) mandatam reddi conditionale, & ita esse

Tom. I.

decisum in quadam causa Oxomensis, 20. Junij 1552. debere intelligi, vel, si aliter exprimatur, quàm insit, ut diximus num. preced. vel conditionem sumendo latè, pro ea etiam, quæ est de præsentis, ut diximus l. 4. n. cit. in priori numero.

Not. 3. hanc clausulam in rescriptis provisionalibus communiter apponi solitam (si constiterit) facere commissionem conditionalem suspensivè, & importare necessariò causæ cognitionem. Prius enim fieri debet indagatio, & judicialis cognitio rei, ut notatur in Clement. 1. de concess. præbend. in 6. & Clement. Judex, de offic. delegat. Unde non æquipollet isti (si preces veritate nitantur) hæc enim non suspendit, juxta n. 1491. Et ideo etiam differt à clausula (si ita est) in hac enim sufficit in facto ita rem esse, quamvis non præcesserit cognitio, & pronuntiatio super eo; hoc tamen intellige sic, ut non suspendat jurisdictionem Commissarij, usque ad ejus verificationem coram ipso; sed solum ipsum commissionis usum.

Not. 4. hanc clausulam (si ita est) de jure cuilibet rescripto inesse, per c. 2. de rescript. & l. fin. c. de divers. rescri. præsertim, quado gratia est in forma commissaria; Barb. claus. 154. n. 2. tunc enim ostendit Papam de narratis notitiam non habuisse; sic Marta de clausul. 157. n. 1. probabilius est, quod requirat causæ cognitionem, & partis citationem, ut notat Felinus in c. fin. de præsumpt. nu. 32. Sanchez de matrim. l. 8. D. 34. n. 26. nisi apponatur in iis, quæ præsumuntur à jure, ut si mandetur, aliquem (tanquam virum probum) admitti, esto dicatur in rescripto, si ita est; tunc enim non requiritur, ut verificetur coram delegato; quia sufficit præsumptio juris; Cardin. Tuschus to. 1. pract. conclus. l. c. concl. 367. à n. 13. non suspendit jurisdictionem, sed tantum ejus usum, ut diximus num. preced. in fine, his præmissis:

Quæres. 1. quid intelligatur per preces, sub quarum veritate subsistente conceditur rescriptum? Resp. intelligi ea, quæ substantialia sunt, seu ex quibus voluntas rescribentis pendet, aliàs non consentientis in id, pro quo impetrando supplicatur; ita Zoësius de rescript. n. 31. Ex quo collig. 1. rescriptum vitiari, si preces non verificentur in causa finali, cujus ratio est ex n. 1445. secus, licet non verificetur cau-

§. 2.

sa

1493.

1494.

1495.